

MEMÒRIA DEL 5è CONGRÉS

Jaume Dantí i Riu
Secretari de Congrés

Excm. Sr. Vice-rector, senyores i senyors, companys congressistes,

El Cinquè Congrés d'Història Moderna de Catalunya arriba al moment de la recapitulació, que no pas al de la valoració dels resultats científics, que només podrà sorgir després d'una lectura reposada de cadascuna de les aportacions. Aquesta memòria només vol assenyalar alguns dels trets que n'han orientat el plantejament i les constatacions de la seva realització.

Quan fa un any i mig s'iniciava la preparació del congrés, en el Consell del Departament es plantejà quin havia de ser el tema, i aviat es va concloure que una de les vessants de la Història moderna de Catalunya, de la qual calia contrastar-ne els avenços i els nous enfocaments era el de l'anàlisi de la societat, tal i com s'ha produït en altres historiografies europees. Per tal de propiciar certes concrecions es proposava el subtítol de "identitats, conflictes i representacions". L'encàrrec de la conferència inaugural al professor Roger Chartier i la de cloenda al professor James Casey, a qui agraïm un cop més la seva participació, emmarcava perfectament aquell objectiu. Els títols respectius han situat la renovació en la recerca: "societat, sociabilitat i intimitat, el públic i el privat" i "la invenció de la comunitat", temes i qüestionaments realment novedosos.

L'acolliment de la convocatòria ha mostrat l'interès del tema: han estat 105 comunicacions distribuïdes en les diferents àrees. La temàtica que ha atret més aportacions ha estat la de la representació i imatge de la societat i del poder. Diversos treballs s'han referit a les manifestacions públiques de grups i corporacions i també a la inversa, a la percepció que es tenia d'ells o en general dels catalans, així com a les formes de transmetre aquelles identificacions. En aquest sentit s'ha de ressaltar la contribució des de la història de l'art, d'altra banda ja habitual en els nostres congressos, que fa palesa una interrelació fecunda. També ha merescut una àmplia atenció l'estudi de la conflictivitat social en els diversos àmbits

senyorial, municipal i en relació al poder de la monarquia -, la revolució de 1640 i la Guerra de Successió, el lloc dels factors religiosos dins dels conflictes, així com el continuat interès per l'austriacisme. En aquest punt es pot afirmar que resta viu el mestratge del malaurat professor Ernest Lluch, que ara fa cinc anys ens ofería aquí mateix la conferència de clausura sobre la teoria política de l'austriacisme de Juan Amor de Soria.

L'estudi dels grups socials s'ha presentat, també, des de noves perspectives, més des de la sociabilitat i les estratègies familiars i menys des del component socio-econòmic. La recerca sobre la construcció de la identitat, ja sigui com a grup social, com a país amb una realitat política determinada, o en la contraposició entre Catalunya i la monarquia hispànica, és un dels camps d'interès creixent. Tampoc hi han mancat aportacions específiques sobre el paper de la dona en aquella societat i particularment en la vida quotidiana. Ha estat menor l'atenció a la recerca en l'àmbit socio-econòmic, però significativa en relació als moviments migratoris i als canvis d'estratègies econòmiques dins del procés d'ascens social.

Hem de subratllar particularment les comunicacions des de l'arqueologia i del patrimoni arquitectònic. Ha estat una de les novetats en relació als congressos anteriors i ha mostrat la riquesa de resultats que proporciona la interdisciplinarietat. Aquesta pot esdevenir una nova línia de recerca dins de la Història Moderna de Catalunya.

Pel que fa a la procedència dels comunicants, s'ha de valorar molt positivament l'àmplia representació de professors i investigadors de totes les universitats catalanes, del País Valencià, de les Illes Balears, d'Aragó, d'altres universitat de l'Estat, de França, de la Gran Bretanya, d'Alemanya i dels Estats Units. La diversitat ha permès poder comptar no només amb estudis monogràfics des de l'òptica particular catalana, sinó també amb visions comparatives que permeten l'aprofundiment, així com amb aportacions més metodològiques.

D'altra banda, el caràcter obert del congrés, un criteri establert des del primer, s'ha manifestat amb la participació de 225 inscrits. Una bona part són alumnes de la nostra Facultat, però també hi ha ex-alumnes, professors de secundària i estudiosos d'altres institucions. Considerem que aquesta és una riquesa del nostre Congrés, alhora que esdevé una forma de difondre la recerca més enllà dels estrictes especialistes.

No es pot deixar d'esmentar l'acompliment d'un desig del Departament d'Història Moderna des de la primera convocatòria que era

el de poder treure l'activitat del Congrés fora de la ciutat de Barcelona, com a mostra de la voluntat de fer-se ressò de la recerca que es fa arreu del Principat i alhora ampliar-ne la difusió. Enguany ha estat possible amb el recorregut i la sessió celebrats a la ciutat d'Igualada. L'esmentada sessió ha permès un merescut record a l'historiador Joan Mercader i a la seva aportació a la historiografia catalana.

Finalment, i reiterant la menció ja feta per la Directora del Departament en l'acte d'inauguració, hem de fer constar l'agraïment a les persones i institucions que amb la seva col·laboració han fet possible la celebració del Congrés. Per segona vegada, al Departament de Disseny i Imatge de la Facultat de Belles Arts que ha posat tota la seva disponibilitat per desenvolupar el concurs per la imatge gràfica del Congrés, als alumnes concursants i especialment a les guanyadores, Josefina López, Natàlia Ramon i Mar Vega. Als becaris Diana Carrió i Xavier Baró que han estat una base fonamental de l'organització. Als voluntaris que han assegurat els aspectes més pràctics per al bon funcionament de les sessions i activitats. Un agraiement especial a les institucions col·laboradores sense les quals el Congrés hauria estat impossible. En primer lloc, a la Universitat de Barcelona, a través del Rectorat, del Vice-rectorat d'Activitats i Promoció Cultural, de la Divisió de Ciències Humanes i Socials, de la Facultat de Geografia i Història. També a la Generalitat de Catalunya, les conselleries d'Universitats i recerca i la de Cultura, particularment la Direcció General del Patrimoni Cultural; a l'Institut d'Estudis Catalans; a l'Ajuntament de Barcelona, a través de l'Institut de Cultura de la Ciutat; a la Diputació de Barcelona; a la Diputació de Tarragona; a l'Ajuntament d'Igualada; al Consell Comarcal de l'Anoia; a la Cambra de Comerç delegació de l'Anoia i la Fira d'Igualada; a la Fundació Abat Oliba i a la Caixa. Gràcies a aquesta àmplia col·laboració el congrés ha pogut reeixir i alhora s'ha assegurat l'edició propera de les actes que és el què el farà persistir en el temps en la mesura que esdevindran una font de referència obligada.

I finalment donar les gràcies als professors convidats, als comunicants i als congressistes que han participat a les sessions i als actes d'aquests dies. El Congrés s'organitza per als congressistes. L'acollida, l'interès i l'aprofitament que s'han fet palesos ens fan pensar que l'esforç esmerçat tenia el seu sentit. Sense recança, em sembla que es pot avançar que el Departament d'Història Moderna comença a caminar cap al sisè Congrés.